

КОНЦЕПЦІЯ КОМПЛЕКСНОГО МОНІТОРИНГУ ПРИРОДНО-ТЕХНОГЕННИХ І ЛАНДШАФТНО-ГЕОХІМІЧНИХ КОМПЛЕКСІВ

Козуля Т. В., Ємельянова Д. І.

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

Методологія комплексної екологічної оцінки (КЕС) якості складних територіально-об'єктових систем визначається формуванням нового імовірнісно-ентропійного підходу з аналізу даних моніторингу за трьома аспектами – економічним, екологічним і соціальним, відповідно до вимог концепції сталого розвитку.

На основі ентропійних характеристик стану складових об'єкта дослідження і процесів у них передбачені визначення:

- факторів стабільного впливу і трансформаційно нестабільних елементів, здатних до перетворень у забруднюючому потоці;
- стану системи як упорядкованість її макростану;
- рівня екологічного ризику для системи загалом.

За ентропійною функцією встановлюється умова рівноваги як досягнення мінімального (відсутності) ризику. Оскільки максимальна інформація (I) про стан і процеси не виключає ризик (R): $R \rightarrow 0$ при $I \rightarrow \infty$, то при $I = \max$, $R \neq 0$, що пов'язано з нормуванням і оцінкою якості:

Концепція систем-системних досліджень передбачає імовірнісно-ентропійний аналіз змін у комплексній моделі об'єкта, прийняття рішення щодо управління якістю НПС на основі ентропійного ризик оцінювання характеристик фактичного стану еколого-соціально-економічної системи на рівні ПТГС і різнорівневих ландшафтно-геохімічних комплексів з визначенням заходів регулювання чи стабілізації гомеостазу «об'єкт – процес – НПС» (рис.1).

Рис. 1 - Схема ентропійного ризик - аналізу стану систем-системних об'єктів

Методологія КЕС розглянута на прикладі даних комплексного моніторингу Зміївського району і Дергачівського полігону ТПВ.

Література

1. Лисиченко, Г. В. Методологія оцінювання екологічних ризиків [Текст] / Г. В. Лисиченко, Г. А. Хміль. - О.: Астропринт, 2011.- 368 с.